

Floortje Zwigtmán

Een dief in het badhuis

zwijsen

Lees over Tiro,
een jongen in de
Romeinse tijd

Een dief in het badhuis

Floortje Zwigman

Met tekeningen van Andrea Kruis

zwijsen

Zwijsen, dé leespecialist sinds 1846. Ruim 80% van de kinderen leert op school lezen met Zwijsen. Lezen is de basis voor leren: van rekenen tot schrijven, van geschiedenis tot aardrijkskunde. Zwijsen, voor een leven lang leesplezier!

1e druk 2021
ISBN 978 90 487 3931 8
NUR **282/283**

© Uitgeverij Zwijsen B.V., Tilburg, 2021
Tekst: Floortje Zwigman
Illustraties: Andrea Kruis
Vormgeving: Natascha Frensch
Foto auteur: Barry Marr
Historisch advies: Hans Vermeer

Voor België:
Uitgeverij Zwijsen.be, Antwerpen
D/2021/1919/038

Behoudens de uitzonderingen in de Auteurswet mag niets uit deze uitgave worden openbaar gemaakt of vervaelvoudigd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor licenties voor knipselkranten en -diensten of voor het overnemen voor onderwijsdoeleinden kunt u contact opnemen met de Stichting PRO: www.stichting-pro.nl. Voor meer informatie over auteursrecht in het onderwijs gaat u naar www.onderwijsauteursrecht.nl.

Inhoud

Duik in de tijd ...	4
Hoe leeft een kind in deze tijd?	6
Snotvis	9
De tenen van Talita	13
Vuil werk en flauwe moppen	20
Een dag vrij	27
Twee rooie koppen	31
Witheet	34
Rotte tanden en eeuwige jeuk	40
Overstroming	47
'Was dat de dief?'	53
Ontsnapt!	59
Gestolen goed	64
Meer dan de hele wereld	70
Over de makers van dit boek	75
Tips voor je boekbespreking	76

Duik in de tijd ...

Vanaf de zesde eeuw voor onze jaartelling veroverde de stad Rome een flink deel van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten.

In wat nu Nederland is, liep de grens van het Romeinse Rijk langs de Rijn. Kijk eens in de atlas. Waren er Romeinen in het deel van Nederland waar jij woont?

In Romeinse steden leefden mensen uit allerlei landen samen. ...

Heel vaak ging dat goed. Romeinen vonden iemand meestal niet minder omdat hij een andere godsdienst of huidskleur had. Al vonden ze wel dat je het allerbeste een Romein kon zijn ...

Het harde en vuile werk werd door slaven gedaan.

Een slaaf was een mens die je kon kopen. Slaven waren vaak mensen die in de oorlog gevangen waren genomen. Of kinderen van andere slaven.

Tegenwoordig spreken we eerder van 'tot slaaf gemaakt'. Slaaf ben je namelijk niet, iemand maakt het je. Zelf ben je veel meer dan alleen maar een slaaf: een mens met plannen, dromen en een eigen mening. En daar zou Tiro uit dit boek het van harte mee eens zijn geweest!

Je wassen deed je in het badhuis.

De meeste huizen hadden namelijk geen badkamer. Maar schoon zijn vonden de Romeinen wel belangrijk! Daarom gingen ze elke dag naar het badhuis. Zeep gebruikten ze niet. In plaats daarvan smeerden ze zich in met olie. Ze haalden die er dan weer af met een strigilis. Dat is een soort huidschraper.

Romeinen hielden van lachen. Er werden zelfs boeken vol moppen geschreven.

De grappen in dit verhaal over Tiro zijn allemaal echte Romeinse moppen.

Hoe leeft een kind in deze tijd?

Kleding

Tiro draagt een tuniek. Dat is een soort korte jurk die door Romeinse jongens en meisjes werd gedragen. De tuniek van de meisjes was wat langer.

Tiro's tuniek is heel eenvoudig. Deze is gemaakt van grof linnen en is niet geverfd.

Lezen en schrijven

Tiro heeft van zijn moeder schrijven geleerd. Veel Romeinse jongens en meisjes gingen maar een paar jaar naar school. Daar leerden ze lezen, schrijven en rekenen.

Tiro's schatkist

In een kist bewaart Tiro de munten en sieraden die hij vindt in het badhuis. Sommige tot slaaf gemaakten lukte het wat te sparen. Als ze genoeg geld hadden, konden ze zichzelf vrijkopen. Maar dat geluk hadden er maar een paar.

Eten en drinken

Tiro eet 's morgens een stuk brood. 's Avonds eet hij 'puls': een pap van granen met groente en wat vlees. Bij zijn maaltijd drinkt Tiro wijn.

Wijn? Voor kinderen? Ja, dat vonden de Romeinen heel gewoon. Wel dronken ze hun wijn altijd met veel water.

Slapen

Tiro heeft geen eigen huis. Hij slaapt op een matje ergens in het huis van zijn meester.

De Romeinen gingen naar bed als de zon ondergaat en stonden op als hij opkomt. Het eerste uur van de dag begon daarom als de zon opkwam. Het laatste, twaalfde uur van de dag eindigde als de zon onderging. Daardoor waren Romeinse uren in de zomer veel langer dan in de winter!

Speelgoed

Speelgoed heeft Tiro niet, en tijd om te spelen meestal ook niet. Deze bal is van Lucia. In het verhaal speelt ze er samen met Talita een balspel mee. Romeinse kinderen deden ook spelletjes met noten en steentjes. Ze gebruikten een botje van een schaap als dobbelsteen.

Snotvis

Bijna ... Nog een stukje ... Heel even ...

Het hart van Tiro bonst in zijn oren. Zijn longen klappen bijna uit elkaar. Zo lang is hij nog nooit onder water geweest.

Lucht, schreeuwt zijn hele lijf. Maar Tiro gaat niet naar boven zonder de schat.

Zijn vingers pulken in het afvoergat. De doek heeft hij er al uit getrokken. Maar er is nog iets ... Iets kleins en ronds ... Iets wat, wie weet, wel een fortuin waard is. Evenveel als het lijf van Tiro, van zijn haren tot zijn tenen.

Hebbes! Zijn vingers trekken de schat uit het gat.

Met zijn voeten zet Tiro zich af op de bodem van het zwembad. Happend naar adem komt hij boven water. Hij schudt de druppels uit zijn haren. Snel kijken! In zijn hand ligt iets wat glimt. Maar glimt het als goud, of ... 'Hé, jij!'

Van de overkant van het zwembad klinkt een brul.

Snel slaat Tiro zijn hand voor zijn mond. Hij verstopt zijn schat op de enige plek die hij kan bedenken: achter zijn tanden.

'Moest dat weer zo lang duren? En wat was het deze keer?'

Op de kant staat een bleke man met een doek om zijn ronde buik. Van zijn kale hoofd druipt water of zweet. Dreigend zwaait hij met een dweil. 'Hier! Ik heb nog een klusje voor je.'

Haastig zwemt Tiro naar de kant. Hij smijt de kletsnatte doek voor de voeten van Snotvis op de grond.

Snotvis is de baas van de poetsploeg van het badhuis. Eigenlijk heet hij Balbus. Maar iedereen die hem ziet, snapt dat Snotvis een veel betere naam is. Zijn vel is even slijmerig als dat van een vis. Een vis die te lang in de marktkraam heeft gelegen.

'Was dat het? Dat zat in de afvoer?' Met een vies gezicht pakt Snotvis de grauwe doek op. 'Mensen laten ook alles rondslingeren! Dat was alles?'

Tiro knikt, met zijn kaken op elkaar.

'Goed, dan kun je meteen door naar de plees. Het is een zwijnenstal daar! Dus ...' Hij duwt Tiro de dweil en een kruik water in zijn handen. 'Poetsen maar!'

Tiro knikt opnieuw. Met de dweil en de kruik sjokt hij ervandoor. Braaf doen wat Snotvis zegt, is makkelijker als je je mond dicht moet houden. Wat hij tegen Snotvis wil zeggen, zegt hij in zijn hoofd.

Waarom krijg ik altijd de vieste klussen? Waarom doe je het niet zelf? O ja, als jij ergens met je slijmpoten aan zit, wordt het alleen maar viezer!

Tiro loopt door tot hij de hoek om is en zet de kruik

dan neer. Hij houdt zijn hand voor zijn mond en spuugt het kleine, ronde ding erin. Stel dat het is wat hij hoopt ...

Al sinds hij verkocht is aan het badhuis, droomt Tiro ervan een schat te vinden. Linus heeft hem verteld over wat mensen er soms kwijtraken. Doeken van echte zijde. Gouden kettingen die in het riool verdwijnen. Ringen die op de grond rollen en in een hoekje worden geschopt.

‘Al voor één gouden ring kun je een mens kopen, Tiro!’ vertelde Linus. ‘Een slaaf zoals jij en ik.’
‘Dan koop ik mezelf,’ had Tiro gezegd. ‘Dan ben ik vrij.’
Maar tot nu toe heeft hij vooral vieze, oude baddoeken gevonden.

Dus hoort Tiro nog steeds bij het badhuis. Net als de baden, de ligbanken en het ezeltje dat de oliekruiken brengt.

‘Jij bent een lastdier met een stem,’ zegt Snotvis altijd.
‘Dat is een slaaf!’

Nou, ik weet zeker dat ik meer ben, denkt Tiro. Ik ben niet alleen maar spieren en een stem. Verstand heb ik ook.

En dus spaart hij alles wat hij vindt. Of het nu een muntje van koper is, of een olieflesje met een deuk erin. Op een dag moet het genoeg zijn.

Met kloppend hart kijkt hij naar het kleine, ronde

ding in zijn handpalm. Het is een ring.
Een gouden ring? Met een dure steen?
Wie weet. Maar hij is te vuil om het zeker te weten.
Met een beetje spuug veegt Tiro de ring schoon. Iets
glimt. Maar het is te rood voor goud en te bleek voor
een robijn.
Van brons, denkt Tiro teleurgesteld. Brons met een
stukje glas! Een ring die ik zelf op de markt kan kopen!
Boos wil hij de ring weggooien. Maar hij bedenkt zich.
Het is een kleine ring. Een ring die mooi om de vinger
van een meisje past. Zou hij ... Durft hij?
Tiro pakt zijn kruik weer op. Hij gaat naar de plees –
maar wel met een omweg. Eerst wil hij Talita zien. En
Snotvis kan de pot op.

De tenen van Talita

Tiro sjouwt zijn volle waterkruik door het badhuis. Het is middag, dus het is druk. De mensen zijn klaar met werken en dan willen ze zich wassen.

Bezwete bakkers, slaggers en koopmannen laten zich in het warme water zakken. Moeders wassen hun kleintjes. Masseurs kneden stijve spieren. Kinderen rennen en gillen.

Tiro moet oppassen dat hij niet uitglijdt op de natte vloer. Van het plafond vallen warme druppels in zijn nek. Hij zweet, maar het zweet spoelt meteen weer van zijn rug. Zo warm en vochtig is het in het badhuis.

‘Uit de weg!’

Een lange, magere man botst tegen hem aan. Hij draagt trippen: hoge houten sandalen voor in het badhuis. Ze missen de tenen van Tiro op een haar na. ‘Hé, heb je geen ogen? Als een vrij man je pad kruist, doe je een stap opzij, ja?’

Tiro kijkt de man aan.

Hij kent hem wel. Hij heet Vibius, maar net als Balbus-Snotvis heeft hij

een bijnaam. 'Lintworm' noemen de slaven hem hier. Een worm die leeft in je buik. En die van alles wat jij eet, een hap mee-eet.

Dat is wat deze Lintworm ook doet. Elke middag loert hij in het badhuis op rijke bezoekers. Hij vleit en slijmt en hoopt dat ze hem uitnodigen voor het avondeten. Want voor een speenvarken of een gebraden kip heeft hij zelf geen geld.

Jij bent geen vrij man, denkt Tiro. Je bent een hond die bedelt om een bot. Maar natuurlijk zegt hij dat niet.

'Staar niet zo brutaal!' Lintworm prikt met een dunne vinger in zijn borst. 'De slaven van dit badhuis hebben te veel praatjes! De bewaker van de kleedkamer is ook al zo'n brutale vent! Als dat zo doorgaat, ga ik ergens anders heen! Naar een bad met klasse!'

Niemand houdt je tegen, denkt Tiro. Als je het betalen kunt ...

Hij mompelt dat het hem spijt en slaat zijn ogen neer. 'Dat is beter,' zegt Lintworm. 'En nu opzij.'

Op zijn houten trippen klost hij ervandoor.

Tiro kijkt hem na. Hij kan zijn ribben tellen.

Lintworm heeft honger.

Zijn probleem, zegt hij tegen zichzelf.

Tiro haast zich naar de binnenplaats. Het is het zesde uur. Talita en haar meesteres zullen er al zijn.

Als hij bij een pilaar wacht, zal Talita hem vast zien.
Misschien zal ze lachen. Wie weet, komt ze zelfs even
met hem praten.

En dan geef ik haar deze ring, denkt Tiro. En een
zoen.

Maar hij weet nu al: wat hij denkt, durft hij niet te
doen.

Op de binnenplaats spelen twee meisjes een balspel.
De een heeft blond haar en de ander donker. Allebei
dragen ze een broekje en een borstband van leer. Ze

gooien de bal hoog boven het dak van het badhuis uit.

‘En ... vang! Gaat je niet lukken!’

Het meisje met het donkere haar rent. Ze vangt de bal en gooit hem lachend weer omhoog.

‘O! Jij bent snel!’

Tiro gaat in de schaduw van een pilaar staan. Hij zet zijn kruik neer en staart naar zijn voeten.

‘Kom op,’ zegt hij hardop tegen zichzelf. ‘Je eigen voeten zijn niet wat je wilt zien!’ Maar het lukt hem nog niet om naar Talita te kijken.

Het is raar. In het badhuis ziet hij de hele dag blote buiken, blote borsten en blote billen. Maar als hij ook maar één blote teen van Talita ziet, begint hij al te blozen.

In een optocht komen ze elke dag naar het badhuis. Voorop loopt Aulus, de vader van Lucia. Daarna zijn slaven. Daarna Lucia, de meesteres van Talita. En daar achteraan Talita zelf.

In het badhuis kamt ze het blonde haar van Lucia. Ze wrijft haar in met olie die naar rozen ruikt. Met een strigilis haalt ze het vuil van haar huid. Ze droogt Lucia af als ze in bad is geweest. Ze speelt een balspel met haar. En als dat allemaal gedaan is, mag ze ook zichzelf wassen.

Veel tijd om met Tiro te praten heeft Talita nooit. Misschien kan hij voor morgen iets afspreken, hoopt Tiro.

Duik in het leven van Tiro. Geen school of sportclub, maar elke dag werken als slaaf.

Het is het jaar 110. Tiro werkt in een badhuis. Hij is geboren als slaaf, maar droomt ervan vrij te zijn.

En ook van Talita droomt hij, het mooiste meisje van de stad.

Dan worden uit de kleedkamer van het badhuis kleren gestolen. Tiro's beste vriend Linus krijgt de schuld. Maar Tiro weet zeker dat Linus het niet heeft gedaan! Samen met Talita gaat hij op zoek naar de echte dief.

*Duik in
de tijd van* →

Grieken en Romeinen

Jagers en boeren

-3000

500

monniken en ridders

1000

steelen en stelen

1500

ontdekkers en
keizers

1600

regenten en
koningen

1700

prinsen en
koningen

1800

1900

verleden
ontgaten

1950

televisie en
computers

nu >

NUR 282/283
www.zwijsen.nl

9 789048 739318